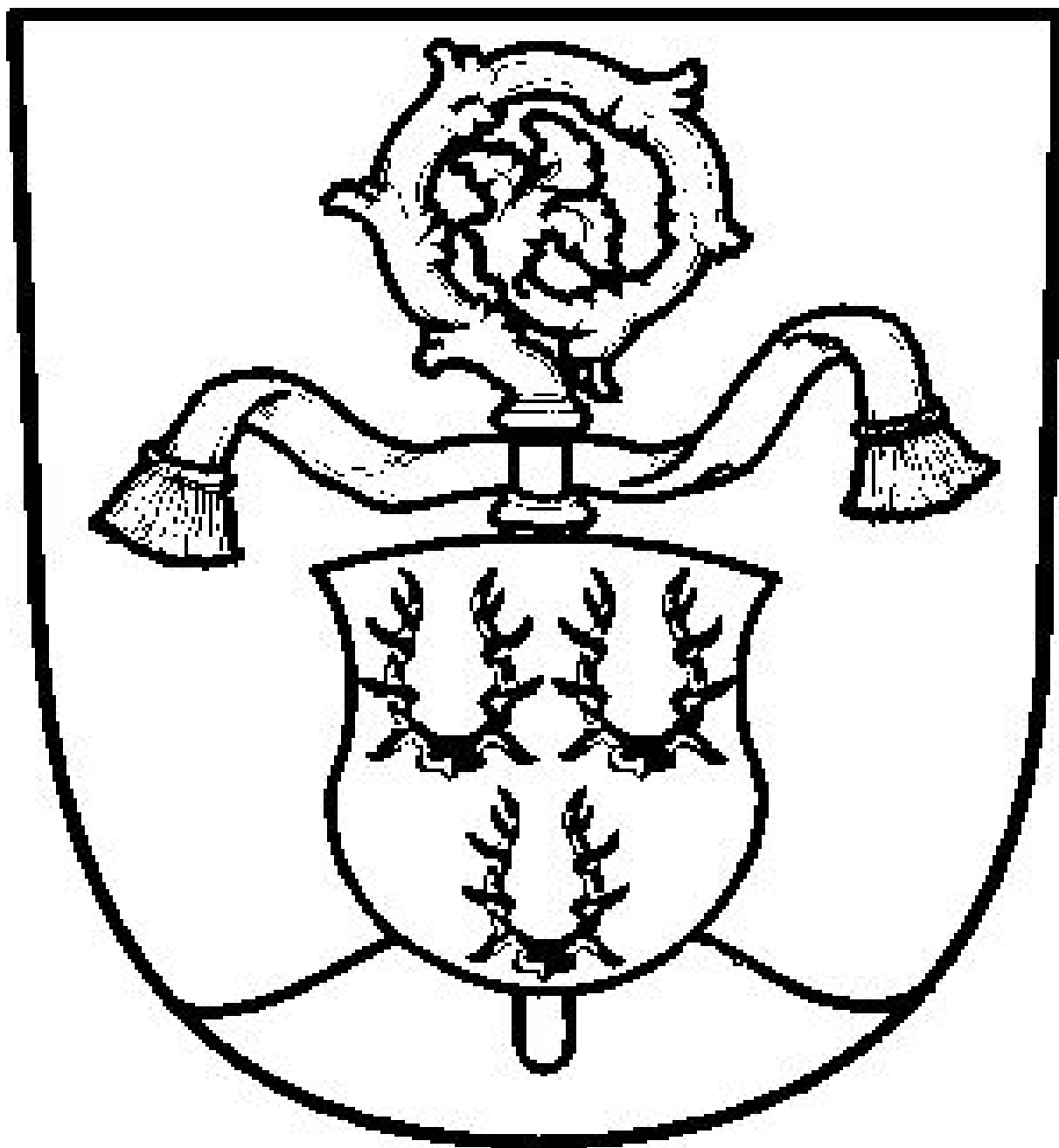


DĚPOLTOVICKÉ LISTY



číslo 7

2020

vánoční vydání

Vydává obec Děpoltovice reg.č. RK 697/99 – 10

Redakce: Jaroslav Kareš

Počet výtisků: 110 ks

Když jsme si na konci minulého roku připíjeli na rok 2020, kdo z nás tušil, že budeme součástí boje proti pandemii? Kdo z rodičů a učitelů pomyslel na komplikovanou výuku žáků a studentů? Kdo z podnikatelů a jejich zákazníků na zavřené provozovny? Kdo z nemocných na odklad vyšetření a operací? Kdo z nás na to, že běžnou součástí naší výbavy budou roušky, respirátory a další omezení? A to nemluvím o tom nejmudnějším; o tragédii rodin, které postihl covid s tím nejhorším koncem.

Proč i přesto stavíme do popředí Vánoce? Myšlena je jejich materiální stránka, duchovní dimenzi svátků můžeme prožít bez ohledu na pandemii, pokud zůstaneme zdraví. O tu duchovní dimenzi však nejde; jde o nákupy, dárky, plné štědrovečerní tabule.

Má to však jednu podmínku - musíme se nejprve s covidem domluvit, aby i on respektoval vánoční svátky a my si je mohli užít.

Tvářit se, že tu koronavir o Vánocích nebude je pouhá pošetilost. Kolik z nás jí ale ochotně podlehně? A důsledky? Kdo má někoho z blízkých ve zdravotnictví a pečovatelských službách, dobře ví, že ti lidé další nápor donekonečna nevydrží.

Stejnou pošetilostí ze strany vlády by tudíž bylo rozvolňování protikoronavirových opatření jenom proto, že budou Vánoce.



VÁNOCE V KRUŠNÝCH HORÁCH

Krušnohorské vánoce

Krušnohorské zimy bývaly v minulosti vždy plné sněhu, dlouhé a také strastiplné. Jejich hlavní církevní a zvykovou událostí byly svátky vánoc. Blízkost Saska se na Božím



Daru projevila řadou typických vánočních obyčejových artefaktů převzatých ze saského území. O vánocích zdobily božidarské domácnosti betlémy, pohyblivé modely dolů, obloukové svícní, louskáčky ořechů v podobě mužských figurek, kouřící panáčky s voňavými františky a zejména velké množství dřevěných vyřezávaných figurek. Ty se kupovaly hlavně na saské straně pohoří, kde byly oblíbeným zbožím vánočních trhů.

Božidarští řezbáři a truhláři zhotovovali jako místní

specialitu dřevěné kříže sestavené ze stovek drobných štípanek.

Hlavními součástmi a symboly vánoc byly betlém, ozdobený smrček, slavnostní večeře o Štědrém dnu a štědrovečerní nadílka s Ježíškem. Štědrovečerní večeře bývala v chudých domácnostech Krušnohoří mnohem skromnější nežli v podhorských regionech Karlovarska. Sestávala zpravidla z polévky, smažené ryby a vánočky či jablečného závinu. Jedli se také žemle máčené v teplém mléce a houbová omáčka s bramborovým knedlíkem.

Vánoce

Vánoce jsou vlastně křesťanskou církví převzaté a účelově upravené pohanské obřady zimního slunovratu. Svátky vánoc zvykový rok vrcholil.

Poslední dny před vánočními svátky bylo třeba pro jejich zdárný průběh zajistit řadu důležitých věcí. Hospodyně prováděly předvánoční úklid, při němž se důkladně čistil celý dům. Zametalo se březovými košťaty. Předsíně venkovských stavení se vystlala žitnou slámou, jež byla vynášena až na první svátek vánoční.

Po velkém úklidu se do obývacích pokojů stavěly betlémy (jesličky). Datum jejich postavení nebylo jednotné. Někde vystavěli betlémy už na Mikuláše, jinde až na Štědrý den. Některé betlémy bývaly prosté, papírové, jiné představovaly z pokolení na pokolení děděné skvosty řezbářského umění. Betlémy byly vystaveny až do Hromnic (2. února), kdy se zase ukládaly na půdu.

Před vánoci se prováděl výlov rybníků a také se zabíjelo prase. Bez zabíjačky byly dříve venkovské vánoce nemyslitelné. Prase zabíjeli zpravidla 14 dní před svátky. Zabíjačku si ovšem mohli dovolit jen majetnější sedláci. Hosté zabíjačky si pochutnávali na jitrnicích, krevních tučnicích, jedli uzené s ječmenovými knedlíky a zelím sypaným škvarky.

Štědrý den

Štědrý den, tj. 24 prosinec, byl považován za nejvýznamnější den celého vánočního období. Zahajoval dvanáct dní a dvanáct nocí zimního novoročí (24.12. – 6. 1.). V tento den se většinou nepracovalo kromě příprav na večeři. Rozhodně se nemělo prát a věšet prádlo, neboť to přinášelo neštěstí pro dobytek nebo i pro celou rodinu. V případě nejnutnějšího věšení prádla muselo být toto do večeře uklizeno. Střepy toho dne přinášely neštěstí. Neměly se zatloukat hřebíky ani nic darovat či půjčovat. Štědrý den byl přísným postním dnem, kdy bylo dovoleno jíst jen hrách, hrachovou polévku, černou kávu s chlebem a další postní jídla. V oblasti Karlovarska nebylo až do počátku 20. století vůbec známo „spatření zlatého prasátka“ jako odměna za celodenní poctivý půst. Navštěvovaly se hroby a zapalovaly na nich svíčky. Po první světové válce se ujal zvyk stavět na hroby malý vánoční stromek s hořícími svíčkami.

Několik dní před svátky se všude pekly štolky a vánočky z pšeničné mouky. Mouka se smísila s mlékem a přidalo se droždí, sůl, cukr, mandle a rozinky. Štolky měly tvar podélných oválů a nebyly pletené. Vánočky se pletly, byly třístupňové, tj. ze tří vrstev spletaných „copů“ těsta. V dolní vrstvě byly spleteny 4 copy, na ní ležel pletenec ze 3 a navrch ze 2 copů. Někde ženy pletly i kulaté bochánky jako na velikonoce (Andělská Hora, Svatobor, Otovice). Podle zdaru či nezdaru štol se usuzovalo na štěstí a neštěstí v nastávajícím roce. Podle tvarů vánočky a štolky lidová fantazie hádala na desítky znamení osudu a budoucnosti. Vánočku dostal každý sloužící v domě.

Hlavní událostí dne byla slavnostní večeře a následná nadílka pro děti. O večeři se mělo hodně jíst a pít. Na štědrovečerní stůl mělo přijít devatero či sedmero jídel. Sled a druhy jídel se v jednotlivých obcích lišily. Všude byly oblíbené pečené placičky z kynutého těsta. Měly velikost vejce, spařovaly se horkým mlékem, polévaly hustým sirupem či zavařeninou a sypaly perníkem. Na vsi jim žertovně přezdívali „selská ryba“. Ve městech se jedl hlavně různě upravovaný kapr: smažený, pečený, na černo, na modro, v huspenině, v polské omáčce s knedlíky aj. Velice pozorně se pojídala hlava kapra. Otec rodiny z ní vyňal dvě kůstky zvané „Ryba“ a „Matka Boží“. Názvy byly odvozeny z tvaru kostí. Kostičky se nosily po celý rok v peněženke pro štěstí. V chudších rodinách se místo kapra podávaly jiné ryby, např. treska, sled' či ryby říční. Jídlo začínalo polévkou. Byla rybí, hrachová, s játrovými knedlíčky či pivní. K rybě se podával bramborový salát nebo bramborová kaše. Dále přišly na stůl i bramborové knedlíky, kynuté knedlíky, knedlíky z ječmenového těsta, játrové knedlíky, jablečný závin, koláče, jablka, ořechy a sušené ovoce. Z nápojů uveďme pivo, ve městech i víno, punč, grog, destiláty, kávu a čaj.

Chudší večeře sestávala z polévky, smažené ryby a jablečného závínu (Dvory, Hroznětín). Bohatá večeře na selském statku obsahovala:

- bramborovou, hrachovou či rybí polévku
- pečené placičky z kynutého těsta
- sladkokyselou omáčku s knedlíky
- smaženou rybu s bramborovým salátem
- štolu s máslem, medem či zavařeninou

- kávu s chlebem a pečivem
- punč, čaj, destiláty, jablka, ořechy, hrušky a vařené sušené švestky

V Krušných horách se jedly žemle máčené v teplém mléce a houbová omáčka s bramborovým knedlíkem (Pernink)

Na Chebsku se podávala rybí polévka, kapr na černo s pšeničnými knedlíky a na závěr vařené švestky se sladkou omáčkou, v níž se máčel chléb.

Muselo se ochutnat od všeho, co bylo na stole. Stůl kryl vždy bílý ubrus. Někde pod něj dávali hrstku sena či slámy jako podoběnství toho, že Ježíšek ležel na slámě (Jenišov, Olšová Vrata). Ještě na sklonku 19. století stavěli pod stůl hrnek s vodou a 7 zrnky ječmene – to mělo rodinu chránit v novém roce před ječnými zrny. Pod ubrus se kladly různé předměty, např. ve Dvorech peníz, aby bylo dost peněz a v Boru jablko pro štěstí. Ve Stanovicích věšeli po večeři nad dveře česnek a cibuli, aby přitahovaly nemoci.

Před jídlem se rodina nahlas pomodlila. Během večeře hořela na stole posvěcená svíce (Ostrov). Pokud možno, měli být u stolu všichni rodinní příslušníci. Domovní či pokojové dveře byly uzamčené, aby nikdo nemohl rušit. Od stolu se během večeře v žádném případě nesmělo vstávat – věřilo se, že by to rodině přineslo neštěstí. U stolu měl sedět sudý počet osob, nikdy to nesmělo být 13 lidí. Při zapálené svíci či zapnutém světle bylo obvyklé u stolu sledovat svůj stín. Kdo viděl stín své hlavy dvojmo, ten měl v příštím roce zemřít. Totéž platilo pro toho, kdo stín své hlavy neviděl vůbec. Kdo vrhal nejdelší stín, žil nejdéle. Po večeři se věštila budoucnost z jablíček a ořechů. V plovoucích skořápkách ořechů se zapalovaly svíčky, které představovaly konkrétní osoby a jejich životy. Hlavně dívky usuzovaly podle plovoucích svíček své vyhlídky na sňatek. Otec rodiny rozkrájel největší jablko na tolik dílů, kolik bylo osob u večeře. Musel dbát na to, aby nerozkrojil žádné jádro, což by značilo úmrtí (Jenišov, Karlovy Vary, Loket, Dvory, Hroznětín). Poté si každý vzal kousek jablka a otec jej poučil, aby si na ten dílek vždy vzpomenu, kdyby v životě zabloudil. Po vzpomínce měl každý jistě zase najít cestu. Někde si každý rozkrajoval jablko sám. Jestliže někdo rozřízl více jader, pak mu o tolik let zbývalo méně života. Ořechy louskal vždy nejstarší člen rodiny.

Po skončení večeře se v 19. století nechával na stole přes noc ležet bochník chleba (Kfely), aby jej bylo vždy dost. V Tuhnicích nechávali stát celé jedno jídlo. Tento zvyk měl staré kořeny až v pohanských dobách. Jednalo se o obětinu, jejíž povahu vyjadřovaly i další atributy vánoc: vánoční stromek, hostina, zabití prasete a nošení zbytků od jídla na zahradu.

Častým zvykem bylo zanášení zbytků od večeře ovocným stromům, aby byly plodné. Pod stromy se sypaly rybí kůstky, pecky švestek, ořechové skořápky aj. Zvyku se říkalo „nosit jídlo Cemprovi“ či medvědovi. O Cemprovi se říkalo, že páře neposlušným lidem břicho a jejich střeva věší po plotech. V Perninku se zvyk nazýval „nosit Meluzíně“. Po vysypání drobků od večeře se stromy také klátilo za těchto a podobných říkadel:

Vstávej strome a nes,
Štědrý večer máme dnes.

Tady ti stromku jídlo nesu,
Abys nezapomněl s tebou třesu,
Stromku nes – jinak tě porazím!

Cestou ke stromu a zpátky se nesmělo mluvit. Někde stromy také obalovali slámou.

Ve Kfelích a Dalovicích děvčata po večeři venku naslouchala štěkotu psů. Odkud se ozýval, odtud měl přijít jejich milý.

Vánoce byly nemyslitelné bez vánočního stromku. Někde se nazýval cukrový stromek (Hroznětín, Otovice, Radošov). Vánoční stromek ověšený figurkami a cukrovím byl prvně zmíněn roku 1640 ve Strassburgu. Teprve v roce 1785 je rovněž ve Strassburgu uváděn stromek osvětlený svíčkami. Někde nahrazovala stromek ozdobená smrková větev. Stromček se zdobil cukrovím, pozlacenými a postříbřenými ořechy, skleněnými ozdobami, svíčkami, řetězy z barevných papírů a stříbrnými lamelami. Místy zdobili jeho větve i vatou. Stromek na vsích býval malý, se svíčkami, jablky, ořechy, s křížalami a

perníčky. Teprve po první světové válce se objevily prskavky. Ve stejné době se ve městech ujal zvyk osvětlovat stromek elektrickými žárovkami, což bylo převzato do Evropy z Anglie a USA. Na vrcholek stromku se nasazovala skleněná špička nebo hvězda či voskový anděl s nápisovou stuhou. Stromek se strojil večer či v noci, když děti spaly, nebo v uzamčené místnosti. Vánoční stromek zpravidla stál do Tří králů.

Po první světové válce začali ve městech na náměstích stavět velké ozdobené a elektricky osvětlené vánoční stromy. Pod nimi bývaly umístěny pokladničky, kam se vkládaly milodary pro obecní chudé.

Vánoční nadílka se děla různě. Kolem poloviny 19. století byla často až po půlnoční mši, později se nadělovalo dětem po večeři či někde až ráno na první svátek vánoční (Doubí, Stanovice, Dalovice, Děpoltovice). Pokud se nadělovalo až po půlnoci, připravili rodiče stromek a dárky po večeři, kdy musely jít děti spát. Po půlnoční mši byly probuzeny s tím, že zatím co spaly, byl tu Ježíšek s dárky. Po roce 1900 všude převládly nadílky hned po večeři. Příchod Ježíška ohlašoval zvonek. Děti si Ježíška představovaly jako anděla, který přilétával zlatým kočárem taženým bílým koněm. V přestrojení za Ježíška chodily k malým dětem ženy a dívky. Podobně jako k Mikuláši se děti modlily i k Ježíškovi, aby prokázaly svou poslušnost. Dárky byly rozličné, na vsích dosti skromné, leč praktické. Chlapci dostávali zpravidla nějaké oblečení a ke hraní dřevěné figurky, např. povoz s koňmi. Děvčata byla obdarována rovněž ošacením a k tomu dostaly třeba kolébku s panenkou, prstýnek, hřeben a jehelníček. Ve městech převažovaly moderní hračky. Před Štědrým dnem psaly děti psaníčko se svými přáními. Dopis dávaly za okno (Dalovice, okolí Ostrova). Na Chebsku si děti rozprostíraly na stůl kapesníky určené pro nadílku dárků. V 19. století děti od Ježíška dostávaly jablíčko s uvnitř schovanou stříbrnou mincí. Kromě vánočních dárků, které se dříve nadělovaly vesměs jen dětem, dostal každý člen rodiny mísu s jablky, ořechy a štolou. Totéž dostávali u sedláka sloužící.

Po první světové válce se na školách začaly pořádat vánoční nadílky bot a ošacení pro chudé děti, hlavně z rodin nezaměstnaných. V továrnách se ujal zvyk vánočních nadílek pro děti zaměstnanců.

Po nadílce mládež provozovala různé hry k zajištění osudu a především vyhlídek na svatbu. Lilo se olovo, házelo botami, zvedaly se hrnky, do kruhu děvčat se vodila husa, počítala a tahala se polínka a házelo se slupkami jablíček, z jejich tvaru prý bylo možné vyčíst iniciálu jména vyvoleného. O půlnoci se hledělo do komína a kdo viděl rakev, ten měl do roka zemřít. Cibule se krájela na 12 dílů a sypala solí – z vlhkosti a zabarvení dílků staří lidé usuzovali na počasí jednotlivých měsíců příštího roku. Podobných her a pověr existovaly desítky.

Někde o Štědrém večeru obcházel domy „Cempr“, strašidelná bytost obalená hrachovinou, jež žebřala dary.

Velká péče patřila o Štědrém večeru dobytku a všem domácím zvířatům. Zvířata dostala k večeři nejlepší krmení, kromě toho i trochu od každého jídla, jež se podávalo u stolu (Dalovice, Dvory, Otovice). Krávy dostaly tzv. pamlssek, sestávající z krajíce chleba se solí, česneku a cibule, ze zbytků od večeře hospodáře, špetky od každého druhu obilí ve stodole a z otrub se svěcenou vodou. K pamlsku se též mísily svěcené sušené květiny, sůl a voda (Bor). Zvířeti, které pamlssek nesežralo, hrozila nemoc. Krávy také dostávaly „liz“, tj. kamennou sůl. Po krmení se stáje někde i vykuřovaly. S dobrotami se nezapomínalo ani na psy a kočky, ba nosilo se i studánkám. V mnohých obcích věřili, že zvířata ve stáji mohou o půlnoci mluvit lidskou řečí a že mezi sebou rozmlouvají o událostech příštího roku. Proto se nedoporučovalo chodit po půlnoci do stáje.

Vyvrcholením Štědrého dne byla půlnoční mše v kostele. Na mši chodili dospělí v domě, jen babička hlídala děti. Až do sklonku 19. století bývala mše silně navštívena, postupně však doznala stále většího úbytku věřících.

První svátek vánoční

O tzv. Hodu božím vánočním (25. prosinec) se vzájemně navštěvovali příbuzní a přáli si veselé vánoce. Nová doba návštěvy potlačila rozesíláním tištěných vánočních pohlednic. Těžištěm dne bývala v minulosti návštěva mše. O prvním či druhém svátku vánočním chodili kmotřenci přát svým kmotrům a dostávali za to dárky, k nimž patřila vánočka, někdy se zapečeným penízem. Obědy byly bohaté, ale bez nějakého určitého sledu. Jedla se vepřová pečeně, jelita, jitrnice, pečená husa, drůbež, zvěřina a také jáhlová kaše.

Ojedinele kluci nebo mládenci šlehali děvčata „barborkami“, za což dostávali žemle, vánočku, koláče a lihoviny, nejraději kmínku. Někde se švihalo až o den později, na Štěpána. Muži chodili odpoledne posedět do hospody. Ženy chodily po návštěvách, hostily se vánočkou, kterou s oblibou máčely do kmínky.

Druhý svátek vánoční

O druhém svátku vánočním neboli o Štěpánu (26. prosinec) se měli projet koně nebo měli být alespoň vypuštěni ze stáje, aby zůstali zdraví. Mučedník sv. Štěpán platil za patrona koní. Sedláci v ten den koně s oblibou zapřahali do saní a konali s nimi delší okázalé vyjížďky (Otovice).

Na Štěpána byli přijímáni sloužící (Andělská Hora aj.), což se však dělo o Silvestru a na Nový rok. Toho dne se měly nechat posvětit sůl, víno a voda. Obě tekutiny se měly pít proti uštknutí zmijí (Ostrov). Poprvé od začátku adventu se na Štěpána smělo tančit, takže se odbývaly četné vánoční věnečky.

Ve starém Chebu se od středověku v tento den konaly po vzoru Norimberka vánoční hry, doložené již k letům 1476 a 1480. Městem kráčel průvod mladých mužů vedených „Prekursorem“ či „Heroldem“ a zval měšťany na představení vánočního divadla, jež se hrálo na náměstí na dřevěném pódiu. Toto původně církevní představení postupně získalo ráz lidového divadla. Kolem roku 1900 chebské vánoční hry zanikly. Jejich posledním ohlasem byly obchůzky mladých chórových zpěváků s figurou Ježíška v košíku. Chlapci chodili po domech a zpívali vánoční písně. Odměňování byli pochoutkami a penězi.

VÁNOČNÍ POVÍDKY NAPŘÍČ STOLETÍMI

Dobročinnost – předvánoční povídka ještě z Rakouska-Uherska

Výbor zábavního a dobročinného spolku „Pravý dobrodinec“ konstatoval začátkem měsíce prosince, že spolkové jmění obnáší 120 K. Samo sebou se rozumí, že ihned počali se členové spolku radit ve spolkové místnosti, jak naložit účelně a dobročinně se jměním spolkovým vzhledem k vánočním svátkům. Předseda stal se vlivem piva sentimentálním a jal se hovořit tklivým hlasem o vdovách a sirotcích. Počal líčit ponurými barvami jakýsi nejasný případ chudé vdovy, která se oběsila na vánočním stromku. Pak se dal do škytání a objednal si slivovici. Jednatel objednal tři láhve vína a výbor počal uvažovat znovu, jak naložit dobročinným způsobem se spolkovým jměním. Konečně předseda, který počal si lít slivovici do vína, podal návrh, aby bylo vyhledáno pět vdov na základě inzerátu do novin, kterým vybízejí se nejchudší, bezúhonné, v bídě se nalézající matky-vdovy, aby podaly své žádosti o podporu do spolkové místnosti mezi pátou a šestou hodinou odpolední. Dá se jim pak po dvaceti korunách, tj. dohromady sto korun, poněvadž ale spolkové jmění obnáší 120 K, zbývá dvacet korun. Co s nimi? Rozluštili to moudře. Do půlnoci propili rukou společnou a nerozdílnou obnos, s kterým nevěděli před půlnocí co dělat, a zaokrouhlili tak rozšafně spolkové jmění.



Inzerát v Malém oznamovateli počal účinkovat. Předseda sedával ve spolkové místnosti od pěti do šesti, pil pivo a utěšeně přijímal žádosti chudých vdov. První den přišlo poštou dvacet a osobně doručeno šedesát.

Předseda stal se nervosním a s hrůzou pozoroval, že už nemůže plakat. Dojímal ho ty vdovy a sirotky, hrnoucí se proudem do místnosti. Líbaly mu ruce, naříkaly a plakaly. Jedna vdova přivedla s sebou dvanáct dětí. Ubožák díval se vyvalenýma očima, jak ta vypůjčená děťátka, podobající se dvojčátkům, na dané znamení spustila hrozný nářek a počala mu lízat v pravém slova smyslu ruce. Zamaštěná a špinavá ústa hleděla na něho tak nějak dojemně, že málem byl by sáhl do kapsy, aby ze svého podělil sirotky krejčary, když v tom beze všeho zaklepání vhrnula se do místnosti nová výprava.

Tentokrát jenom pět dětiček vedených ženou smutného výrazu. Výraz ten se změnil okamžitě, jakmile ubohá žena zpozorovala první dojemnou skupinu.

Přiskočila a počala políčkovat matku dvanácti sirotků. „Já jsem vdova,“ křičela, „ty máš ale muže a jíte husičky, z celého domu si vypůjčuješ si, mrcho jedna, děti a chodíš žebrot od domu k domu.“

Předseda díval se s hrůzou na nový obrat boje. Přepadená přerazila jeho deštník o novou prosebnici, zatím co vrhly se dětičky na sebe a vymáčkly sklo ve spolkové knihovně.

Předseda se dopálil. Začal do toho všeho mlátit pěstí, číšník vyhazoval falešnou matku a hostinský odstraňoval z místnosti druhou, jeden sirotek za druhým lítal na ulici, pak bylo ticho, jen předseda volal do výčepu: „Přineste mně koňak!“

Pak před šestou hodinou spadl předseda ze židle. Vypil dvacet koňaků, strhl na sebe ubrus a s ním všechny žádosti o vánoční podporu.

Když se členové výboru sešli, spal předseda vedle v pokojíku na pohovce a oni měli dojem nějaké tragédie, která se zde asi odehrála.

Pili toho dne střídmě a propili jen 15 K, zbylo tedy, když dali zasklít knihovničku, ještě spolkové jmění 80 K a odpadla jedna vdova. Podělí se jen čtyři po 20 K.

Druhého dne zasedal a přijímal žádosti jednatel. Byl to člověk nervosní. Dopálil se hrozně, když jedna žadatelka počala mu objímat kolena. „Ven!“ zařval, „pryč, to je hrozné!“

Pak se tam objevila jedna mladá hezká vdova. „Ne, nechci ničeho slyšet,“ křičel, „dejte sem žádost a dobrá! Rozumíte! Nejsem chlapec! Hrome!“ Pak přišli členové výboru a počali vážně mluvit o dobročinném účelu spolku.

Předseda požadoval náhradu za rozbitý deštník. Chtěl 20 K za deštník a námahu spojenou s jeho včerejším úřadováním. Vyčetli mu, že spolek odírá, že je alkoholik.

Jednatel křičel, že kdyby předseda měl dostat 20 K, že by se vůbec měla platit útrata všem úřadujícím členům výboru. Chtěl konečně dvě koruny, poněvadž si dal v úředních hodinách biftek a tři plzeňské. Debata byla stále ohnivější. Pak se shodli na jedné věci. Lépe jest podělit jen dvě řádné vdovy po 20 K, nežli aby 20 K přišlo do špatných rukou. Když se rozcházeli, bylo spolkové jmění opět menší.

*

Když přišel Štědrý den, bylo v pokladně spolku šedesát osm haléřů a na stole 320 žádostí chudých vdov.

„Pánové,“ řekl předseda, „vlivem okolností, které jsme nemohli předpokládat, sešlo letošního roku z vánoční nadílky. Zbývá ještě rozhodnout, co udělat se zbývajícím jměním šedesáti osmi haléřů. Navrhuji, aby tvořilo základní počátek jmění k našim dobročinným účelům budoucího roku, kterým tímto provolávám hlučně, nazdar!“

Jaroslav Hašek

Humoristické listy – 31.12.1908

Vánoce 64 – nostalgická vánoční povídka

„Huráá! Blíží se vánoce!“ Jmenuji se Jarda Kučera a je mi deset let a tři měsíce. My jsme Kučerovi. Já, mladší sestra Evička a naši rodiče. Bydlíme u nás na sídlišti

v moderním panelovém domě v 7. patře. Mám náš byt rád. Je útulný, světlý a máme doma teplo.

Na vánoce se my děti těšíme. Do školy půjdeme až po Novém roce, kdy se bude psát rok 1965. Dárků moc nebude. Jsme chudí. Tatínek je vědecký pracovník. Maminka říká, že místo vědy by měl jít dělat prodavače do národního podniku Ovoce-Zelenina.

Se ségrou už máme koupené dárky pro rodiče. Táta dostane vodu na růst vlasů. Dáváme mu ji každý rok. Zatím bez výsledku. Pro mamku máme mýdlo Šeřík a voňavku Živé květy. Přeji si koloběžku z NDR s velkými bílými pneumatikami nebo vláček Piko. Ségra by chtěla mrkací a chodící panenku.

Přijede babička Vilma a přiveze nám na vánoce v kožené cestovní kabele spoustu bonbonů. Máme jenom babičky. Oba dědečkové babičky nepřežily. Protože dědeček Kučera pracoval na dráze, má babička Vilma režijku. Rychlík z Ústí k nám ji stojí 2 Kč.

Jak uhodí na podzim mlhy a plískanice, vyráží babička na okružní jízdu po republice a navštěvuje příbuzné. Protože pochází ze 12 dětí, vrací se domů až na jaře a díky tomu ušetří za topení a jídlo.

V rodině má na vánoce důležitou funkci zpravodaje. Je dobře informovaná, co nového od Hejnic až po Kamenici pod Lipou. Přiváží rodičům nejrůznější zprávy, jako: „Jó, a Božka už je zase v tom.“ Všichni se tomu diví ...

Maminka se na babičku až tolik netěší, protože je to tchyně. Má pro babičku připravený seznam stížností na tatínka. U babičky ale moc nepochodí, protože ta tvrdí, že nejdůležitější je, že jsme zdraví a že je mír.

23.prosinec

Dneska jsme už nešli do školy. Díváme se od rána na černobílou televizi Rubín. Právě vysílají sovětskou pohádku Mrazík. Máme rádi babu Jagu, protože je špinavá a umí čarovat. Ivánkovi moc nefandíme. Na rozdíl od sympatické Jagy je to takový fintil a nechce se poklonit dědečkovi Hříbečkovi. Však si to s ním taky dědeček v druhé půli vyřídí. Pohádka standardně končí svatbou.

V televizi pokračují zprávy ze světa: „Sovětský svaz. V Sovětském svazu pracující překročili plán ve výrobě prvomájových mávátek o 120%. USA. Policie vyšetřuje atentát na prezidenta Kennedyho.“ A následuje další pohádka.

24.prosinec Štědrý den – vánoce

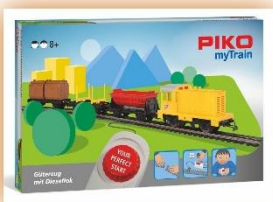
Dnes to vypukne! Je Štědrý den. Kapr se šťastně plácá ve vaně. Celý byt i dům voní vánočními dobrotami. Maminka s babičkou vaří a pečou, až jsou z toho celé zpocené. Když vaří domácí čokoládu, smíme my děti olízat vařečky. V poledne máme bílé klobásy s bramborovou kaší. My jsme ateisti, tak se nemusíme postit.

Po obědě nás babička vezme do kostela, podívat se na jesličky, abychom tatínkovi nepřekáželi ve zdobení stromku. Maminka to nevidí ráda. Bojí se, aby z nás nevyrostli tmáři. Z vycházky přijdeme vymrzlí a mokří, jak jsme se se sestrou v parku koulovali. Už se stmívá a maminka s babičkou připravují večeři. My děti chystáme sváteční talíře a příbory. Nikdy nevím kam dát vidličku. „Nalevo nebo napravo?“

Opatrně nabírám rybí polévku a před očima mám rybí hlavu v hrnci. Tatínek se mračí a káravě říká: „Ty nejíš rybí polévku? Co by za takovou vánoční rybí polévku daly hladovějící děti v Africe!“ S bramborovým salátem a řízkem si rychle poradíme.

Po večeři jdeme do obýváku, kde je rozsvícený stromeček. Na stromku prskají prskavky a pokoj voní vánoční atmosférou. Pod stromečkem jsou zabalené popsané balíčky s dárky. Dostal jsem od maminky praktické věci jako ponožky a boty a od tatínka stavebnici Merkur a knihy, protože mě to bude rozvíjet. Tatínek má upřímnou radost z vody na růst vlasů. Maminka si přivoní k mýdlu Šeřík a Živé květy raději nabídne babičce. Babička dostala šálu a pantofle a je dojatá: „Děti, děti, proč si děláte takovou škodu?“

Rozbalil jsem největší krabici. „Hurá! Vláček Piko z NDR!“ Beru nedočkavě vagónky do ruky. Mají krásný nový lak. Střecha je světle šedá, plášť je v tradiční drážní zelené a podvozky černé. Voní novotou. Vypadají jak pravé vlaky, co



PIKO

jezdí po opravdových kolejích. Tatínek je technik, tak se ujme sestavování kolejí. Do ovladače vkládá plochou baterii o napětí 4,5 voltu. Kolejiště má závory a nádraží s nápisem „BAHNHOF“ ve štítu. Kolem nádraží jsou stromečky, které se musí zastrčit do otvorů v trávníku, aby nevypadly.

Tatínek je na všech čtyřech, má v očích výraz nejvyššího zaujetí. Vláček krouží po kolejích. Po deseti minutách se odvážím: „Tatí, půjč mi to taky!“ „Ne. Neumíš s tím. Rozbil bys to. Musím pořádně vyzkoušet všechny funkce.“ A tatínek jezdí dopředu. A tatínek jezdí dozadu. Zvedá závory, dává semaforem na volno. Připojuje a odpojuje vagónky. Po další čtvrt hodině „Tatí, půjč mi vláček!“ „Ne. Ještě chvíli. Budeme se střídat. Dneska si budu hrát já. Můžeš si hrát zítra, já musím do práce.“ Pozoruji tatínka, jak si spokojeně hraje s mým dárkem a zmocňují se mě pochybnosti.

Po rozdání dárků sedíme u stolu a rodiče pijí vánoční punč. Babička usrkává zdravotní Šumavské bylinné víno. Rád poslouchám, když se rodiče baví o dospěláckých věcech. Vypráví si, co bude za 50 let. To se bude psát rok 2014. Lidé budou létat na prázdniny na Měsíc. Nebudou auta, ale vznášedla. Telefonovat se bude pomocí obrazovky. Televizory budou barevné, a tak tenké, že se budou zavěšovat na stěnu jako obrazy. Čekají nás světlé zítřky.

25.prosinec

Druhý den nemohu dospát. Opatrně se vykradu z ložnice. Ve spíži si na talířek nakládám bramborový salát. Druhý den je nejlepší. Olizuju si prsty. S talířem a vidličkou se uvelebím v obýváku na koberci.

Nedočkavě skládám koleje. Opatrně usazuji lokomotivku s vagónky. Zapojuji ovladač. Tak, a všechno je připravené. Mám radost. Připadám si jako ten nejvyšší výpravčí. S napětím posunu páčku ovladače vpřed. Cvak. Nic. Ještě jednou. Lokomotivka smutně zahrabe přenými koly. A pak ztichne. Baterie je vybitá! Prožívám silnou frustraci.

Harmonické vánoce – novodobá vánoční povídka

Petra vrhla ošklivý pohled na ikonku v pravé dolní části obrazovky. Proč jí zrovna teď musí docházet baterka v notebooku, když řeší s nejlepší kamarádkou tu úplně nejdůležitější věc – jaké že dárky dostane zítra k Vánocům? Protáhla se na gauči jako kočka, až se jí málem povedlo shodit notebook z klína.

„Brácha?“ houkla na o něco mladšího kluka rozvaleného v křesle na druhé straně pokoje. „Přines mi nabíječku.“ Ten však vůbec nereagoval a obličej měl nalepený kousek od svého chytrého telefonu. Prsty zuřivě jezdil po celém displeji. Petra musela zakřičet nahlas, než ji bratr uslyšel.

„Co je?“ vyštěkl na ní. „Sem moh' mít rekord.“ David vztekle mrštil polštářem po své sestře, ale minul. Ta jen protočila oči a zopakovala: „Na-bí-ječ-ku. To je věc, díky které může nořas fungovat dlouho.“ „A to ti jí mám podávat jen proto, že si líná se zvednout? Na to ti kašlu,“ prohlásil David a pozornost opět upnul k malému kousku elektroniky. Petře nezbývalo než se zvednout a dojít si pro nabíječku sama.

Rodiče obou sourozenců si téhle krátké epizodky ani nevšimli. Bylo 23. prosince, a to znamenalo mamčin oblíbený román v televizi. Jako každý rok. Její manžel z toho byl už ale otrávený, nebavilo se ho dívat poněkoli káté, a tak se raději na tabletu díval na fotky oblíbených aut. Nějaké takové by si přál k Vánocům. Nebo takové.

Bylo asi osm hodin večer, ale situace v celém bytě se vlastně nezměnila. Každý zíral do své elektronické krabičky a užíval si krásné předvánoční nálady.

Až do chvíle, kdy všem přišlo, že se stalo něco zvláštního. David zvedl na vteřinu oči od své hry. Petra dokonce omylem zavřela otevřené okno se sociální sítí, které však vzápětí zase otevřela. Táta nezvedl oči od tabletu vůbec.

Zato jeho manželka zpozorovala změnu hned, vypla se jí totiž televize a místo filmu zbyla jen černá obrazovka. Několik sekund jí trvalo, než jí došlo, co se stalo. „Vyplí proud,“ řekla nahlas, ale dočkala se jen nicneříkajícího „hmmm“ ze strany otce rodiny.



Chvíli jen tak ležela před televizí a přemýšlela, co teď vlastně bude dělat. Telefon měla starý, takže na něm se nic pořádně dělat nedalo, a její stolní počítač bez elektřiny nebude fungovat. dělala jiného, ale ke čtení, potřebovala světlo.



Jasně, svíčky! Zvedla se šla vyštrachat co nejvíce svíčky všude po bytě, záchod, ale hlavně do kuchyně a do obývacího pokoje. Děti si ani nevšimly, že se něco takového děje.

Zamyslela se nad tím, co doma šití i dalším činnostem

a pomocí slabého světla mobilu svíček a také sirky. Než rozmístila dokonce i do koupelny a na

Když měla maminka hotovo, zastavila se na prahu do pokoje a rozhlédla se kolem sebe. Celá místnost vypadala útulněji a mnohem více jako domov.

První se vybila baterka Davidovi, na nabíječku zapomněl. Překvapivě se podíval okolo, nejdřív očima hledal svou nabíječku, pak si všiml svíček a nakonec se zastavil pohledem na mámě. Napadlo ho se na ni usmát a ona mu ráda úsměv oplátila.

„Mami, on asi vypadá proud, že jo?“ zeptal se na očividné. V tu chvíli už zpozorněla i Petra. Ano, opravdu se stalo něco zvláštního. Zaklapla notebook, kterému zbývalo 7 % baterky, a nasála do nosu vůni z ovoněné svíčky, která hořela kousek od ní. Voněla vánočně. Došlo jí, že místo aby si vánoční nálady užívala s rodinou, potřebovala si o ní psát online. Trochu se zastyděla, na počítači strávila celý den.

Oba sourozenci s maminkou došli za tátou, domluvili se totiž, že by mohli dělat něco spolu, když baterky v přístrojích budou potřebovat elektřinu. Táta se na ně podíval skeptickým pohledem, jako by chtěli řešit něco vážného, ale pak se jeho pohled stočil na stůl před ním. Svíčky byly vyskládané do tvaru srdíčka.

Kolem stolu si všichni sedli a začali si povídat, bez svítících obrazovek. Uždibovali cukroví, mluvili o tom, jak se těší na dárky a že se zajdou druhý den podívat do města na betlém. Bavili se všichni, každý přihodil svou trošku do mlýna. Přibližně v půl desáté večer elektřina začala zase fungovat, ale od stolu se nikdo nezvedl. Došlo jim, že Vánoce je lepší trávit pohromadě s blízkými, ne se svými oblíbenými krabičkami.

Na Štědrý den se celá rodina sešla už na snídani. Pak se vydali na procházku, dokud ve městě nebudou davy lidí. Při obědě si dokonce povídali o tom, co za velké dárky by si přáli pod stromeček, ale báli se o ně říct. Třeba táta to auto. Na tabletu našel obrázek a všem ho ukázal. I Petra, která tomu vůbec nerozuměla, naznala, že vypadá docela pěkně.

A jaký byl Štědrý večer? To už nechám na vaší fantazii. Ale i několik týdnů po Vánocích si povídali o tom, jak jim ten výpadek proudu pomohl. Čas od času pak maminka přišla s tím, že jeden večer zhasne a po celém bytě zapálí svíčky s vůní harmonie.

STRÁNKY DĚTEM – VÁNOČNÍ POVÍDÁNÍ Z LESA ŘÁHOLCE

Vánoce u Rumcajsů

A bylo o Vánocích na třetí rok. Hned ráno zaslechli Rumcajs s Mankou od Jičina velké tlučení. „V Jičíně už zabíjejí kapry,“ povídá Manka. „To aby ses, Rumcajsi, taky vypravil pro rybu.“

Rumcajs ale zavrtěl černého kubu. To je štědrou večeri. Loni si knížepán.“ Manku jako chuť.

„Rumcajsi, mně se jazyk jen na tu rybu.“ A tak si



hlavou: „Já bych letos radši pravé loupežnické jídlo na ho nemohl dopřát ani by v tu chvíli posedla jiná

krouť do kornoutku zrovna Rumcajs vysadil synka

Cipíska na rameno a vydali se k vodníku Volšovečkovi pro kapra. Místy bylo holo a kluzko, místy hluboký sníh. A nejhůř u rybníka nad stavidlem. Vítr tam navál závěj na zmrzlou strouhu.

Vtom Cipísek, protože byl výš, povídá: „Někdo v té závěji leží,“ Byl to takový kulatý chlapík, převaloval se na bříše jako na kolíbce a ne a ne se zvednout. „Já tě znám,“ povídá Rumcajs, „ty jsi jičínský krupař Kastl. A co tu děláš?“ „Vyšel jsem si, aby mi v žaludku správně odlehlo před večeří, a teď tohle,“ heká Kastl.

Rumcajs s Cipískem zvedli Kastla ze závěje a postavili ho rovně na nohy. A krupař už šmejdí po všech kapsách, aby se jim odměnil. Neshledal v kapsách víc než pár hrstí krup, jak mu tam napadaly, když stál u pultu. „Víc u sebe nemám,“ řekl Kastl.

„Nech tak, stejně bychom nic nevzali,“ povídá Rumcajs, ale v tom už mu krupař vsypal kroupy do kapsy u kordofánské kazajky. Potom se Kastl hrnul dál směrem k Jičínu.

Rumcajs s Cipískem došli jen k rybníku a zaťukali na stavidlo. Volným očkem v ledu vyjel z vody vodník Volšoveček. „Co byste rádi?“

„Kapříka, Mance na něj přišla chuť, a aby bylo co smažit k štědré večeři,“ poprosil Rumcajs.

Volšoveček na to neřekl ani slovo, vjel pod led a za chvíli podává Rumcajsovi kapra. „Tumáš.“ A hned zase zpátky pod led, a voda v rybníce jako by o slzu stoupla. Rumcajs si srovnal krasavečka kapra do náruče a nese ho domů. Cipísek se mu přidal k boku. Ale jak jdou, Rumcajsovi pořád připadá, jako by se za ním někdo díval. Ohlídne se, a na stavidle sedí vodník Volšoveček a tlapkou mává kaprovi na rozloučenou. „Krucíš, já se neměl ohlížet,“ povídá Rumcajs.

Když došli k jeskyni, Rumcajs pro tu chvíli usadil kapra do studánky a na stružku přihrábl hrázku z křemílků, aby nemohl uplavat.

„Máš ho ve studánce, Manko,“ vzkázal po Cipískovi. Ale sám postává nad studánkou, v srdci ho tíží závažíčko, a pořád vidí Volšovečka, jak sedí na stavidle a mává kaprovi na rozloučenou. A bůhví jak se to tak Rumcajs nešikovně otočil na patě! Hrázka z křemílků se rozvalila a kapří krása plyne strouhou pryč do rybníka. „Já nešika!“ křikl vesele Rumcajs na celý Řáholec.

Když to doma pověděl Mance, Manka řekla: „Dobré srdce není zadarmo. Nás to stálo štědrú večeří.“

„Nevyvedla se nám ta rybí po pansku,“ usmál se Rumcajs, „tak si uděláme poctivou loupežnickou.“ Uhodil rukou o kapsu u kazajky a v kapse se ozvou kroupy od Kastla. Přesypaly se a zacinkaly málem jako zvonky.

„Aleluja,“ povídá Manka, „k štědré večeři bude kuba z krup.“ „Glória, maštný kuba s houbama!“ zazpíval Cipísek. Rumcajs vyklopil kroupy z kapsy a hned stavěli hrnec na ohniště. Našla se palička česneku, za nehet pepře, za dva soli i jiskřička jezevčího sádla. Jen houby nebyly. Jen houby pořád chyběly. Nebyl jich v celé domácnosti ani lupínek. „Jako loni na jičínském zámku,“ povídá Rumcajs. „A bez hub je kuba jen marnost.“

Vtom vběhne do jeskyně veverka. Přichytila se drápkem Mančina kolena a složila jí do klína plnou náruč hub. „Už chvíli se dívám na tu vaší trampotu tamhle z borovice,“ řekla. „A tak vám něco nesu ze své zimní špajzky. Tuhle jsou hříbky a tuhle křemenáče, aby byl kuba správně dočerna.“

Rumcajs, než sáhl pro kudlu, aby to veverčí nadělení pokrájel do rendlíku, ještě povídá: „O to je na tom loupežník líp než knížepán, že má veverku za dobrou přítelkyni.“

Potom vařili kubu: z Kastlových krup, soli, pepře, jezevčího sádla a veverčího nadělení. Vonělo to až do jičínského zámku. A když toho černého kubu snědli, zazpívali si stručnou loupežnickou koledu:

Vyletěla na nebesa
Vlasatice kometa,

Měsíček tam trousí hvězdy,
kometa je zametá.

MURPHYHO VÁNOČNÍ A NOVOROČNÍ ZRNKA

Poslední týdny roku jsou prý časem radosti a veselí. Asi to bude proto, že v tomto čase se všichni snaží dohonit to, co celý rok nestihli – dopít, co ještě zůstalo, dojíst, co nestihli sníst hosté, pomlouvat ty, které jsme ještě pomluvit nestihli ...

Následkem toho jsou ulice plné lidí s očima svítícíma očekáváním, co radostného a veselého je v následujících okamžicích potká.

O to, aby se jejich očekávání naplnila vrchovatou měrou, se stará vláda tím, že špásuje s jejich trpělivostí, strany tím, že si navzájem vylévají na hlavy kýble špíny, obchodní řetězce tím, že lidem nabízejí zboží různé kvality, masmédiá tím, že z národa dělají stádo hlupáků, ale především se o to starají Murphyho zákony.

Vždyť uznejte sami – jak veselé by byly Vánoce a jak šťastný by byl začátek nového roku, kdyby se nic nekazilo? Naštěstí nemusíme mít obavy – zákony fungují jako dobře naolejovaný stroj – posuďte sami:

- **Když si věci mohou vybrat čas, kdy se pokazí, tak si vyberou Štědrý večer**
- **Když se něco nestihlo pokazit v roce, určitě se to pokazí na Silvestra**
- **Dárek, který chce najít váš manželský partner pod stromečkem, buď nikde nemají, nebo na něj nemáte vy**
- **Pod stromečkem najdete vždy to, co jste si nejméně přáli, a vždy dvakrát**
- **Čím více peněz vyhodíte za dárky, tím méně s nimi budou obdarovaní spokojeni**
- **Vánoční stromeček spadne až poté, co na něj připevníte poslední ozdobu**
- **Posledního pořádného kapra prodají tomu, kdo stojí v řadě před vámi**

Pár vtipů nakonec:

Poslanci nejmenovaného parlamentu v nejmenované zemi se rozhodli, že si udělají živý betlém. Nápad se nepodařilo realizovat – mezi sebou nenašli ani jedinou pannu, a ani jednoho mudrce.

Skotská rodinka si prohlíží dárky u vánočního stromku. Po chvíli hlava rodiny řekne: „Tak děti, dárky jste již viděly, teď je zase hezky zabalte, abyste je mohly dostat na budoucí Vánoce.“

Jožko, proboha, proč sedíš už dva dny na sudu s benzinem? Novoroční předsevzetí – slíbil jsem si přestat kouřit.

Slyšel jsi to, že od nového roku zdraží rum? No co, budeme zase méně jíst!

Manželská hádka na Silvestra v podvečer: „Tak dobře, nemám nic proti tomu, abys šel na pivo,“ řekne nakonec paní Nováková, „ale abys byl do osmé doma!“ „Tak dobře,“ zamne si radostně ruce pan Novák. „Do osmé budu doma a potom půjdu!“

Na silvestrovské zábavě se číšník ptá hosta: „Vidím, že máte prázdnou sklenku, mám vám donést další?“ „A co, proboha, budu dělat se dvěma prázdnými sklenkami?“

Po dlouhé silvestrovské noci si společensky unavený pán lehl v parku na lavičku. Za chvíli jde kolem policajt a zatřese s ním: „Člověče, vstaňte! Jděte pryč! Tady nemůžete ležet!“ „Tak ležet náhodou ještě můžu,“ odpoví pán. „Ale s chozením je to horší...“

Pan Novák se na Nový rok probere na záchytce a rozčiluje se: „To bych rád věděl, proč jste mě sem dověkli?“ „No přece kvůli pití,“ odpovídá lékař. „Tak to je jiná písnička, kdy začínáme?“

Dobrá zpráva na konec – konec dobrý, všechno dobré!

